

10. Участь молоді в суспільному житті: економічна активність: щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2012 року) / Міністерство молоді та спорту України. – К., 2013. – 226 с.

О.М. Петіна

Кіровоградський національний технічний університет

Залучення потенціалу молоді до праці інтелектуального змісту

Статтю присвячено обґрунтуванню необхідності та можливостей залучення потенціалу молоді до праці інтелектуального змісту в умовах руху до економіки знань.

Висвітлено сутність поняття «інтелектуально-інноваційний потенціал молоді», проаналізовано структуру зайнятості молоді в економіці України, виявлено перешкоди розвитку та реалізації інтелектуально-інноваційного потенціалу молоді. З'ясовано, що потенціал освіченої молоді залишається недостатньо задіяним резервом для забезпечення інноваційного прориву, зокрема через нераціональне використання інтелектуальних здібностей молодого покоління, погіршення якості освіти, деформації стимулів до освітньо-професійного розвитку. Встановлено, що для вирішення зазначеної проблеми, доцільною є орієнтація саме на освічену та мотивовану молодь, яка швидко адаптується до нововведень, ініціює нове бачення, оригінальні підходи до розв'язання завдань, і є найбільшим стратегічним ресурсом країни.

Обґрунтовано необхідність створення механізму використання інтелектуальних ресурсів, подолання протиріч у розвитку освіти, ринку праці, створенні стимулів до праці інтелектуального змісту. Запропоновано здійснювати переорієнтацію молодіжної зайнятості на інтелектоємні робочі місця, щоб забезпечити розвиток та реалізацію інтелектуально-інноваційного потенціалу молоді в Україні.

економіка знань, інтелектуально-інноваційний потенціал молоді, молодіжна зайнятість, інтелектуальний бізнес

Одержано 11.11.14

УДК 351.354:331.52(330.342.22)

Т.Ф. Рябоволик, асист.

Кіровоградський національний технічний університет

Розробка та реалізація стратегії регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки

У статті досліджується значення стратегічного планування, зокрема, зайнятості населення в інноваційному секторі економіки, та розкриваються основні проблеми, пов'язані з кризовими явищами на тлі військово-політичного конфлікту, з якими стикнулася Україна останнім часом. Визначено цілі стратегічного прогнозування рівня зайнятості населення в інноваційній сфері. Розкрито послідовність розробки та запропоновано структурно-логічну схему формування та реалізації стратегії регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки. Надано рекомендації щодо напрямків реформування системи державного регулювання в інноваційній сфері. Визначено функції суб'єктів стосовно формування та реалізації стратегії регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки.

стратегічне планування, зайнятість населення, інноваційний сектор економіки, стратегія регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки

© Т.Ф. Рябоволик, 2014

Т.Ф. Рябоволик, асист.

Кировоградский национальный технический университет, г. Кировоград

Разработка и реализация стратегии регулирования занятости населения в инновационном секторе национальной экономики

В статье исследуется значение стратегического планирования, в частности, занятости населения в инновационном секторе экономики, а также раскрываются основные проблемы, связанные с кризисными явлениями на фоне военно-политического конфликта, с которыми столкнулась Украина в последнее время. Определены цели стратегического прогнозирования уровня занятости населения в инновационной сфере. Раскрыта последовательность разработки и предложена структурно-логическая схема формирования и реализации стратегии регулирования занятости населения в инновационном секторе национальной экономики. Даны рекомендации относительно направлений реформирования системы государственного регулирования в инновационной сфере. Определены функции субъектов по формированию и реализации стратегии регулирования занятости населения в инновационном секторе национальной экономики.

стратегическое планирование, занятость населения, инновационный сектор экономики, стратегия регулирования занятости населения в инновационном секторе национальной экономики

Постановка проблеми. Наявні вкрай низькі кількісні та якісні показники зайнятості населення України в інноваційній сфері знижують ефективність процесу довгострокового планування і формування цільових програм розвитку високотехнологічних сфер національної економіки внаслідок відсутності системного підходу щодо залучення кваліфікованих людських ресурсів, стимулювання працюючих до участі у генеруванні, розповсюдженні та впровадженні інновацій. Це, в свою чергу, свідчить про доцільність запровадження найближчим часом дієвої стратегії регулювання зазначених процесів та прогнозування основних соціально-економічних показників на державному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у наукову розробку загальних проблем щодо стратегії регулювання зайнятості населення та інноваційного розвитку трудових ресурсів внесли такі вчені, як: Н. Гаркавенко [2], О. Грішнова [3], Е. Лібанова [6], М. Семикіна [7] та ін. Проблеми регулювання інноваційної діяльності досліджували такі вчені, як О. Амосов [1], О. Левченко [5], Г. Пальчевич, О. Ткачук, Н. Ушенко [10], О. Щекочин та ін. Але питання розробки та реалізації стратегії регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки на сьогоднішній день потребують більш детального дослідження в контексті необхідності подолання деструктивних кризових явищ в економіці України.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження концептуальних аспектів розробки та реалізації стратегії регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Стратегічне планування, що базується на системі довгострокових прогнозів, має здійснюватися на всіх рівнях управління, перш за все, на загальнодержавному. Сутність стратегічного планування полягає у виборі головних пріоритетів розвитку національної економіки, провідна роль у яких належить саме державі. Основна ж мета стратегічного планування – це визначення головних напрямів соціально-економічної ролі держави задля забезпечення достатнього потенціалу для успішного розвитку національної економіки на інноваційних засадах. Стратегія являє собою комплексний план дій для досягнення основних цілей, зорієнтований, як правило, на довгострокову перспективу. Стратегічні плани характеризуються як цілісністю, так і гнучкістю, яка залежить від конкретних умов реалізації відповідної стратегії. При цьому, цілі повинні бути досяжними та реальними для виконання у визначений період.

Під час формування стратегії державного регулювання необхідно враховувати можливості основних форм взаємодії системи з навколишнім середовищем, включаючи наступні аспекти розгляду системи при прогнозуванні:

- системно-компонентний аспект;
- системно-структурний аспект;
- системно-функціональний аспект;
- системно-інтегративний аспект;
- системно-комунікаційний аспект [8, с. 14-15].

Таким чином, задля комплексного врахування всіх взаємопов'язаних аспектів формування стратегії державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки, пропонується розглянути такі основні її аспекти: процесний; структурно-логічний; структурно-функціональний; змістовно-логічний.

Процесний аспект формування стратегії державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі економіки передбачає визначення послідовних етапів (алгоритму) формування та реалізації стратегії. Значений алгоритм передбачає проходження й виконання відповідних блоків.

Насамперед, необхідно чітко визначити основну мету та завдання вищевказаної стратегії. Мета регулюючого впливу полягає у підвищенні рівня продуктивної зайнятості населення в інноваційному секторі економіки як ключової передумови прискореного розвитку останнього.

Завдання стратегії можуть бути класифіковані за термінами їх виконання, що є особливо актуальним в сучасних умовах політико-економічної нестабільності. По-перше, це збереження і захист інтелектуального потенціалу фахівців, які зайняті чи можуть бути залучені до процесу інноваційної праці, що відповідає етапу антикризового управління національною економікою з метою виведення з кризового стану усіх її сфер. По-друге, це забезпечення зайнятості населення в інноваційному секторі на рівні, не нижчому за показники докризового періоду, що відповідає етапу стабілізації економіки країни. По-третє, це суттєве розширення й стимулювання зайнятості населення в інноваційній сфері, без якого неможлива реалізація наступної стадії – інноваційного розвитку вітчизняної економіки.

Під час вирішення завдань аналітичного блоку важливе місце займає стратегічне прогнозування як складова загальної системи державного регулювання економічного й соціального розвитку та дієвим інструментом реалізації економічної політики держави. Вона ґрунтується на взаємоузгодженні матеріальних, фінансових і трудових ресурсів у економічному обороті держави з метою досягти найбільшої ефективності в умовах їх обмеженості [9, с. 132].

Законодавче закріплення необхідності державного прогнозування економічного і соціального розвитку, як науково обґрунтованого передбачення напрямів розвитку країни, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку, відбулося ще у 2000 році.

Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23 березня 2000 року №1602-III (в редакції від 02.12.2012 р.) [4] визначає правові, економічні та організаційні засади формування ілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави.

Основними принципами, на яких базується державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку, є [4]: принцип цілісності; принцип об'єктивності; принцип науковості; принцип гласності; принцип самостійності; принцип рівності; принцип дотримання загальнодержавних інтересів.

Цілями стратегічного прогнозування рівня зайнятості населення в інноваційній сфері є, по-перше, визначення перспективи середньо- та довгострокового розвитку економіки країни на інноваційних засадах на основі вивчення тих процесів, які відбуваються у реальній дійсності; по-друге, створення основи для розробки оптимальних та ефективних стратегічних планів і програм розвитку національної економіки та її галузей, дозволяючи здійснити оцінку прийнятого рішення з урахуванням його наслідків у прогнозованому періоді.

Однак, ізоляція унаслідок військово-політичного конфлікту частини територій держави, а отже, й частини її населення та суб'єктів господарювання, загострення економічної кризи в країні, слугуватимуть причиною набагато нижчих реальних прогнозних показників рівня зайнятості населення та інноваційної активності підприємств.

Тому у сучасних нестабільних умовах задля проведення діагностики і здійснення прогнозів вірогіднішим є використання різноманітних більшою мірою якісних методичних прийомів стратегічного аналізу, таких як: порівняльний-аналіз, PEST-аналіз, конкурентний аналіз, позиціонування, бенчмаркінг, методи експертних оцінок та ін. Задля того, щоб стратегія регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі економіки була більш ефективною, вважаємо необхідним одночасне використання PEST- та порівняльного-аналізів. Перший дає можливість дослідити фактори зовнішнього по відношенню до держави середовища глибше, детальніше, а другий – комплексно дослідити внутрішнє, середовище, що формує сукупність передумов для зміни рівня зайнятості населення в інноваційному секторі економіки України.

PEST являє собою аббревіатуру чотирьох англійських термінів: P (Policy) – політика, E (Economy) – економіка, S (Society) – суспільство (соціум), T (Technology) – технологія. За допомогою цього методу проводиться аналіз чотирьох відповідних груп факторів (рис. 1).

Метод PEST-аналізу є особливо актуальним для вітчизняних реалій у даний час, оскільки:

- за умов політико-економічної дестабілізації саме політичні та правові чинники мають абсолютний вплив на передумови регулювання будь-яких процесів в економіці;
- економічні чинники мають виступати основою для розробки будь-яких стратегій державного регулювання в умовах стрімкого погіршення усіх економічних показників та суттєвого дефіциту ресурсів;
- зайнятість є не суто економічною, а соціально-економічною категорією, тому її рівень значною мірою визначають соціальні чинники;
- можливості інноваційного розвитку економіки в цілому та підвищення рівня зайнятості в інноваційному секторі, зокрема, визначаються дією технологічних чинників, які можуть сприяти або суттєво стримувати інноваційну активність.

На жаль, вітчизняні реалії сьогодення призводять до домінуючого переважно негативного впливу усіх чотирьох груп факторів: політичного, економічного, соціального та технологічного характеру.

Рисунок 1 – Групи факторів PEST-аналізу

Джерело: складено автором.

Проте, наявність хоча б мінімальних можливостей і шансів свідчить про доцільність використання періоду кризи задля якісного реформування й підвищення ефективності національної економіки, забезпечення її розвитку на інноваційних засадах.

Важливим етапом формування стратегії є моделювання та оцінка сценаріїв ймовірних змін стану зайнятості населення в інноваційному секторі економіки, вибір на цій основі найбільш прийняттого сценарію розвитку подій.

У даному контексті необхідно попередньо розглянути загальні сценарії розвитку ситуації в державі. Так, за оцінками експертів, найбільш імовірними є три основних сценарії розвитку політико-економічних процесів в Україні, що базуються на поєднанні можливих варіантів подій у чотирьох площинах, таких як: політико-економічна ситуація, розв'язання військового конфлікту, відносини з Російською Федерацією та відносини з країнами Заходу.

Зважаючи на викладене, доцільно проаналізувати, відповідно, три ймовірних сценарії процесу регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі економіки, а саме:

- деструктивний (подальше загострення військово-політичного конфлікту);
- саморегулюючий (інерційний) сценарій;
- оптимістичний сценарій.

Останній орієнтований на створення передумов для виходу національної економіки з кризового стану швидшими темпами та подальшого інтенсивного її розвитку на інноваційних засадах. Для реалізації такого сценарію необхідна консолідована та ефективна діяльність усіх суб'єктів національної економіки, таких як: державні органи усіх гілок влади, органи місцевого самоврядування, бізнесові структури та їх об'єднання, освітні, наукові, фінансові, посередницькі та інші установи.

Лише за умов цілеспрямованої підтримки державою суб'єктів національної економіки, перспективних з точки зору інноваційного розвитку, є можливим і стимулювання рівня зайнятості населення в інноваційній сфері.

Отже, лише в рамках третього – інноваційного сценарію з помітним державним регуляторним впливом – існує доцільність говорити про перспективи підвищення рівня зайнятості вітчизняних фахівців інноваційною працею.

Виходячи з вищевикладеного, запропонована структурно-логічна схема формування стратегії державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки, яка дозволяє відобразити взаємозв'язки між різними рівнями та співвідношення частин і цілого, має такий вигляд (рис. 2).

Дана схема характеризує взаємозв'язки стратегії державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі економіки із концепціями й стратегіями більш високого рівня, відображає основні суб'єкти та об'єкти регулювання, компоненти регулювання тощо.

Структура концепції формування державної стратегії складається з чотирьох змістових блоків:

- 1) цільовий – досліджується вихідний момент соціально-економічного розвитку держави, виявляються тенденції та основні проблеми економічного розвитку держави;
- 2) прогнозно-аналітичний блок – узагальнюються результати попередньо розроблених прогнозів розвитку держави;
- 3) блок урахування зовнішніх факторів, які найбільшою мірою впливають на вибір варіантів соціально-економічного розвитку держави в довготривалій перспективі;
- 4) концептуальний блок – формується на основі системи попередніх прогнозів, що впливають із урахування зовнішніх чинників відповідно до системи цілей.

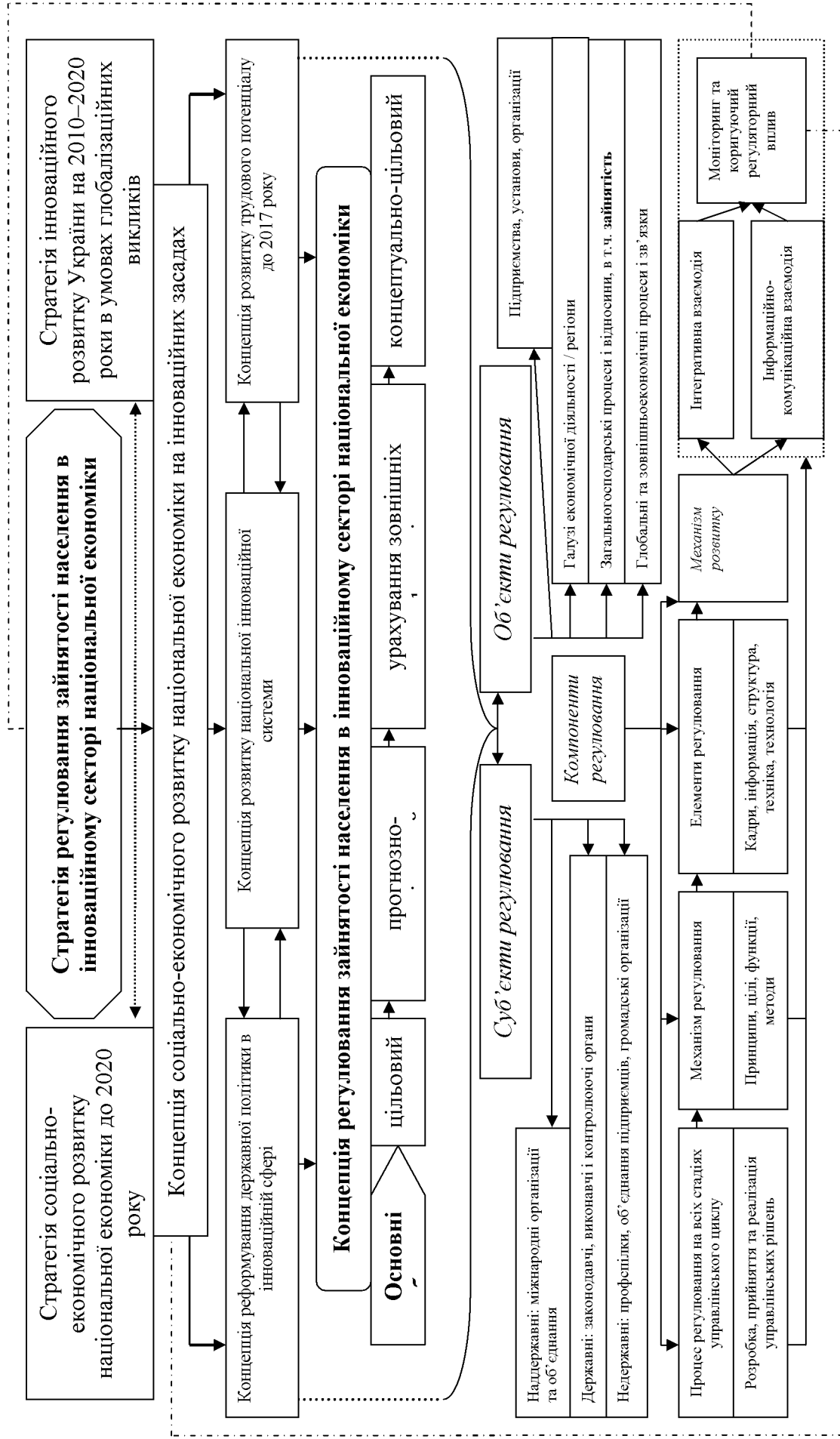

Рисунок 2 – Структурно-логічна схема формування та реалізації стратегії регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки
Джерело: складено автором.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, концептуальне оформлення державної стратегії дає можливість розробки ефективного механізму її планування та реалізації. Стратегія при впровадженні державно-політичних рішень є нагальною необхідною умовою ефективності цього процесу.

Реформування системи державного регулювання в інноваційній сфері, на наш погляд, повинен здійснюватись у таких напрямках:

- створення сприятливих умов для активізації інноваційної діяльності;
- впровадження інновацій;
- функціонування інноваційної інфраструктури;
- функціонування ринку інновацій та технологій.

Дієвість стратегії державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі залежить від наявності та рівня практичної реалізації конкретних механізмів, які мають бути спрямовані як на регулювання й коригування поточного стану зайнятості, так і передбачати відповідні способи розвитку об'єкта регулювання у позитивному напрямі на майбутнє. При цьому на наш погляд мають бути чітко визначені функції усіх суб'єктів регулювання, а саме: цільова, нормативна (регламентуюча), планування, коригуюча, соціальна, стимулююча, політична, захисна, відтворювальна, інформаційна, прогнозно-аналітична, координуюча, консультативна, ціноутворююча, розвитку конкурентного середовища.

Список літератури

1. Амосов О. Ю. Державне регулювання інноваційної інфраструктури на регіональному рівні // Монографія / [О. Ю. Амосов, А. О. Дегтяр, М. А. Латинін та ін.]; за заг. ред. д.держ.упр., проф. А. О. Дегтяра. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. – 192 с.
2. Гаркавенко Н. Напрямки вдосконалення політики зайнятості населення у ринкових умовах / Н. Гаркавенко // Україна: аспекти праці. – 2008. – №6. – С. 26-32.
3. Гришнова Е.А. Социальные инновации в трудовой сфере: суть, виды, особенности реализации в Украине / Е.А. Гришнова, Г.Ю. Мищук // Демография и социальная экономика. – 2013. – № 2 (20). – С. 167–178.
4. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23 березня 2000 р. №1602-III [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.
5. Левченко О.М. Управління якістю трудового потенціалу регіону. Монографія. / О.М. Левченко. - Кіровоград: "КОД", 2002р. - 136 с.
6. Лібанова Е. Соціальна орієнтація ринкової економіки як передумова консолідації суспільства / Е. Лібанова // Вісн. НАН України. — 2010. — N 8. — С. 3-14.
7. Семикіна М.В. Інноваційна праця: діагностика проблем, важелі активізації: [колективна монографія] / М.В. Семикіна, Л.Д. Збаржавецька, С.Р. Пасєка, Л.А. Коваль. - Черкаси: МАКЛАУТ, 2012. – 360 с.
8. Стельмашук А.М. Державне регулювання економіки : Навчальний посібник / А.М. Стельмашук. – Тернопіль: ТАНГ, 2000. – 315 с.
9. Телешун С. О. Політичне прогнозування як вид управлінської діяльності : практичні рекомендації / С. О. Телешун, О. Р. Титаренко, І. В. Рейтерович; за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. С. О. Телешуна. – К. : НАДУ, 2008. – 20 с.
10. Ушенко Н.В. Конкурентоспроможність персоналу інноваційно-орієнтованого підприємства / Н.В.Ушенко // Економічний часопис. – 2011. - №4. – С. 150-156

Tatiana Ryabovolik

Kirovohrad National Technical University, Kirovohrad, Ukraine

The Development and Implementation of Employment Regulation Strategy in the Innovation Sector of the National Economy

This article examines the importance of strategic planning of employment in the innovation economy and reveals the main problems which associated with the crisis against the backdrop of political and military conflict which Ukraine was hit recently. The purposes of the strategic forecasting for the level of employment in the innovation sphere have been worked out.

The sequence and the structural and the logical framework of the development and implementation of the employment regulation strategy in the innovation sector of the national economy have been proposed. Recommendations regarding to the directions of reforming the system of state regulation in the sphere of innovations have been marked. The three possible scenarios for process of employment regulation in the innovation sector have been considered, namely: the destructive scenario (further aggravation of the military-political conflict); the self-regulating (inertial) scenario; the optimistic scenario.

Thus, the conceptual design of the state strategy makes it possible to develop an efficient mechanism for its planning and implementation. The strategy in implementing public-policy decisions is urgently necessary condition for the effectiveness of this process. Reform of state regulation in the sphere of innovations, in our opinion, should be done in the following areas: - the creation of favorable conditions for the promotion of innovative activities; - introduction of innovations; - functioning of innovation infrastructure; - the functioning of market innovation and technology. The functions of actors on the formation of strategy implementation regulation of employment in the innovation sector of the national economy have been proposed.

strategic planning, employment, innovation economy, strategy regulation of employment in the innovation sector of the national economy

Одержано 15.11.14